

AHOT-JÄRJESTELMÄN ULKOINEN ARVIOINTI

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

ARVIOINTIRAPORTTI, 13.2.2014

Tero Keva & Ari Koski

Turun yliopisto

Brahea-keskus

1. TAUSTA

1.1. AHOT korkeakouluissa -hanke

Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) on tärkeä osa elinikäistä oppimista. Osaamista ei synny ainoastaan muodollisessa koulutuksessa vaan myös työelämässä, järjestötehtävissä ja käytännöllisesti katsoen elämässä yleensä. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta on hyötyä yksilölle, korkeakouluille, työnantajille ja koko yhteiskunnalle.

Valtakunnallisen AHOT korkeakouluissa -hankkeen tavoitteena on ollut yhdenmukaistaa aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen toimintaperiaatteita ja käytäntöjä yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Koulutusalaakohtaisen työskentelyn, asiantuntijatyön ja kansainvälisen yhteistyön avulla on tuotettu suosituksia toiminnan yhdenmukaistamiseksi ja myös päätöksenteon läpinäkyvyyden edistämiseksi. Suositukset ja käytännön työtä tukevat työkalut on koottu AHOT-käsikirjaan ja tunnistaosaaminen.fi-sivuille.

AHOT korkeakouluissa on Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osittain rahoittama hanke, jota koordinoi Turun yliopiston Brahea -keskus. Hanke alkoi vuonna 2009, ja se päättyi keväällä 2014.

1.2. Korkeakoulukohtainen AHOT-järjestelmän arviointi

Hankkeen kokemusten ja sekä opettajilta että opiskelijoilta kerätyn palautteen perusteella voidaan todeta, että toimintaohjeiden, prosessikaavioiden ja muun kirjallisen materiaalin osalta aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen asiat alkavat olla korkeakouluissa kunnossa. Keskeisin haaste liittyy edelleen käytännön toimintaan ja toimijoihin. Käytännöt vaihtelevat korkeakoulujen välillä, mutta myös yksittäisen korkeakoulun sisällä. Niin ikään formaalisti hankitun osaamisen tunnistamiselle ja tunnustamiselle on vakiintuneet toimintatavat, mutta muulla tavoin hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen kaivataan edelleen tukea erityisesti yliopistoissa.

Selvittääkseen todellista tilannetta AHOT korkeakouluissa -hanke toteutti syksyn ja talven 2013–2014 aikana viisi korkeakoulukohtaista arviointia aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen prosessien käytännön toteutuksesta. Korkeakoulut olivat:

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

- Yliopistot: Turun yliopisto ja Tampereen teknillinen korkeakoulu
- Ammattikorkeakoulut: Metropolia, Centria ja Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Tavoitteena oli arvioida korkeakoulun AHOT-toimintajärjestelmän kokonaisuutta, sen yleisiä tavoitteita ja valintoja ja ennen kaikkea käytännön toteutusta sekä opetus- ja hallintohenkilökunnan että opiskelijan näkökulmista. Arviointien viitekehyksenä toimivat AHOT korkeakouluissa hankkeen aikana kehitetyt ja Tunnista osaaminen -käsikirjaan kirjatut yleiset suositukset, joiden perusteella laadittiin arviointikysymykset (liitteet 1 ja 2). Arvioinnin näkökulmana oli siis vahvasti opiskelijan polku hakuvaiheesta opintojen toteutukseen ja päätökseen.

Arvioinnit suoritettiin kirjallisen materiaalin ja yhteisen työpajapäivän pohjalta. Arviointiaineistoina olivat korkeakoulujen prosessikaaviot, toimintaohjeet ja tiedotteet eri kohderyhmille, opinto-oppaat sekä internet- ja intranet-materiaalit. Työpajapäivä sujui niin, että aamupäivän osiossa haastateltiin korkeakoulun AHOT-järjestelmästä vastaavia henkilöitä ja iltapäivällä vuorossa olivat eri käyttäjäryhmien edustajat (opettajat, ohjaajat, opiskelijat, opintohallinto).

Arvioinneista ja keskeisistä kehittämisen kohteista annettiin suullinen ja kirjallinen palaute. Arviointikeskustelut ja arvioinnin tulokset ovat luottamuksellisia. Mikäli tietoja luovutetaan kolmansille osapuolille tai niitä esitellään julkisesti, pitää arviointikohteelta pyytää lupa. Rahoittajalle arvioinnin suorittaja joutuu lähettämään arviointiraportin toiminnan varmentamiseksi.

Hankkeen toimijoiden toiveena on, että ulkoinen palaute auttaa korkeakouluja tunnistamaan aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen liittyvät kehittämisen kohteet. AHOT on osa korkeakoulun laatuja järjestelmää ja siksi sen kehittämiseen kannattaa kiinnittää jatkuvasti huomiota.

2. JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULUN AHOT-ARVIOINTI

2.1. Toteutus

Jyväskylän ammattikorkeakoulun AHOT-järjestelmän ulkoinen arviointi toteutettiin marraskuun 2013 ja helmikuun 2014 välisenä aikana. Yhteinen työpajapäivä pidettiin Jyväskylässä maanantaina 2.12.2013 ja palautekeskustelu tiistaina 11.2.2014.

Arvioinnin toteuttivat koulutuspäällikkö Ari Koski ja projektipäällikkö Tero Keva Turun yliopiston Brahea-keskuksesta. Jyväskylän ammattikorkeakoulussa toimintaa koordinoi laatu-päällikkö Tero Janatuinen ja kohderyhmien edustajina arviointiin osallistuivat seuraavat henkilöt.

Työpajapäivässä 2.12.2013

- koulutuksen kehittämispäällikkö Hannu Ikonen
- opiskelijapalveluiden päällikkö Kristiina Korhonen
- opettajankoulutuspäällikkö Harri Keurulainen
- koulutuspäällikkö Pirkko Hautala (hyvinvointi-tyksikkö)

- koulutuspäällikkö Anne Mäntysaari (liiketoiminta ja palvelut -yksikkö)
- koulutusvastaava Petri Vauhkonen (teknologiayksikkö)
- lehtori Sinikka Blom (ammattillinen opettajakorkeakoulu)
- lehtori Sinikka Hakkarainen (liiketoiminta ja palvelut -yksikkö)
- opintos sihteeri Tiina Hartikainen (opiskelijapalvelut)
- lehtori ja opintojen ohjaaja Erja Hiitelmä (teknologiayksikkö)
- lehtori ja koulutusvastaava Jukka Nikkilä (teknologiayksikkö)
- lehtori ja koulutusvastaava Marjo Palovaara (hyvinvointiyksikkö)
- lehtori Hilikka Partanen (liiketoiminta ja palvelut -yksikkö)
- opiskelija ja opiskelijakunnan edustaja Tarleena Marttila
- aikuisopiskelija Marja Paukama

Palauttekeskustelussa 11.2.2014

- laatupäällikkö Tero Janatuinen
- opettajankoulutuspäällikkö Harri Keurulainen
- opiskelijapalveluiden päällikkö Kristiina Korhonen
- yksikönjohtaja Asta Wahlgren (liiketoiminta ja palvelut -yksikkö)
- lehtori Vesa Kuhanen (hyvinvointiyksikkö)
- johtaja Ulla Mutka (ammattillinen opettajakorkeakoulu)
- opiskelijakunnan toiminnanjohtaja Minna Koivisto
- opiskelijakunnan hallituksen puheenjohtaja Olli Molander

2.2. Tulokset

2.2.1. Keskeiset huomiot, kysymykset ja kehittämisen kohteet

Yleiset huomiot:

- Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen osalta ohjeistus, lomakkeet ja prosessikaaviot ovat pääosin kunnossa ja esimerkiksi keskeiset vastuuhenkilöt on nimetty. Palautteen perusteella opiskelijat myös tunnistavat vastuuhenkilöt melko hyvin. Muutamia pieniä tarkennuksia lukuun ottamatta arvioitsijoilla ei ole kommentteja kirjalliseen materiaaliin. Kiitosta tulee materiaalin esimerkeistä ja hyväksiluvun tiivistävästä taulukosta.
- Kirjallisen materiaalin asettamien toimintaperiaatteiden ja käytännön toteutuksen välillä on käyttäjryhmiltä kerätyn palautteen mukaan vielä luonnollisesti joitakin eroja, mutta merkittäviä ongelmia ei esiinny. Keskeiset kehittämissuhteukset on listattu alla (Käyttäjryhmien kehittämissuhteukset) ja seuraavassa kappaleessa.
- Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen osalta asiat on selvästi mietitty ja AHOT-järjestelmästä vastaavat ovat tehneet niistä tietoiset päätökset. Tästä arvioitsijat antavat tunnustuksen. Muutamien asioiden osalta AHOT korkeakouluissa -hankkeen aikana tuotettujen suositusten ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun käytäntöjen välillä oli selvä ero, mutta yhtä kaikki Jyväskylän ammattikorkeakoulun ratkaisuihin löytyi perustelu (ks. alla Keskeiset kysymykset).

Keskeiset kysymykset:

- Kansallisessa keskustelussa AHOT on tyypillisesti ko. toiminnan kattokäsite. Jyväskylän ammattikorkeakoulussa kattokäsitteenä on hyväksilukeminen ja ahotoinnilla tarkoitetaan työssä tai muuten kuin formaalisti hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Tämä ei ole luonnollisestikaan ongelma Jyväskylän ammattikorkeakoulun sisäisessä toiminnassa ja valinta oli hyvin perusteltu. Arvioitsijat korostavat, että käsite-eroon kannattaa kuitenkin kiinnittää huomiota kansallisessa keskustelussa epäselvyyksien tai väärin tulkintojen välttämiseksi.
- Osin edelliseen kohtaan liittyen arvioitsijat korostavat, että yleisenä tavoitteena ja suosituksena on, että formaalisti ja in-/non-formaalisti hankitun osaamisen tunnistamisen erottelusta pyritään eroon ja päähuomio kohdistetaan itse osaamisen tunnistamiseen riippumatta siitä, missä tai miten osaaminen on hankittu. Tämä tarkoittaisi Jyväskylän ammattikorkeakoulun osalta sitä, että korvaamisen, sisällyttämisen ja ahotoinnin osalta käytettäisiin samaa lomaketta. Prosessikaavio em. prosesseille on jo sama.
- Hankkeen suosituksena on, että osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen suoritetaan keskitetysti ja koordinoitusti tietyllä tasolla. Tämä mahdollistaa osaamisen arvioinnin kokonaisuutena, parantaa opiskelijan oikeusturvaa, säästää vastuuolettajan aikaa ja vahvistaa vastuuhenkilöiden osaamista sekä prosessin kontrollointia väärinkäytösten ehkäisemiseksi. Erityisesti on korostettu korkeakoulutason yhdenmukaisuutta, toiminnan jatkuvuutta ja säännönmukaisuutta sekä riippumattomuutta yksittäisten henkilöiden mielipiteistä. Jyväskylän ammattikorkeakoulussa aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käsittely ja siihen liittyvä päätöksenteko on siirretty hiljattain vastuuolettajalle. Tässä on selvä ristiriita AHOT korkeakouluissa -hankkeen suosituksen kanssa, mutta toisaalta ammattikorkeakoulussa tehty päätös on hyvin perusteltu (toiminnan sujuvuus ja tosiasia, että opettajan normaalityötä on opiskelijoiden suoritusten arviointi ja siihen liittyvä päätöksenteko). Keskeiset haasteet liittyvät laajojen kokonaisuuksien tai työssä / vapaa-aikana hankitun osaamisen ahotointiin sekä yhdenmukaisuuteen, käytäntöjen jatkuvuuteen ja koordinaatioon korkeakoulun tasolla. Lisäksi hankkeen aikana on nostettu esiin huoli opiskelijoiden mahdollisista väärinkäytöksistä, jos ahotointia voi hakea eri opettajilta erikseen. Jyväskylän ammattikorkeakoulussa käyttäjäryhmän yhtenä palautteena oli, että uudelle vastuuolettajalle ahotointi voi olla vaikea ja työläs asia. Perehdytyksessä pitää siis panostaa tähän. Arvioitsijat toivovat, että Jyväskylän ammattikorkeakoulussa kiinnitetään huomiota edellä mainittuihin asioihin. Palautekeskustelussa tuotiin esiin se, että käytännössä opettajat keskustelevat jo nyt päätöksistä kollegoidensa kanssa. Kun kysyttiin muissa korkeakouluissa käytössä olevia toimintatapoja, otettiin esimerkiksi 2-3 opettajan tiimi, joka tekee tai valmistelee päätökset. Tämä on koettu hyväksi laadunvarmistuksen näkökulmasta. Palautekeskustelussa todettiin, että uuden opettajan tueksi olisi hyvä saada vanhempi kollega mentoriksi.

Käyttäjärühmien esiin nostamat kolme tärkeintä kehittämissuositusta:

- Tarvitaan koko korkeakoulun yhteinen sähköinen järjestelmä aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen hallintaan. Sähköinen järjestelmä helpottaa dokumentaatiota ja seurantaa ja yhdenmukaistaa käytäntöjä. Arvioitsijoiden saaman tiedon mukaan järjestelmä on suunnitteilla.

- Tarvitaan korkeakoulun yhteinen käsitys siitä, mitä osaamisperustaisuudella ja osaamisella ylipäänsä tarkoitetaan ja millaista osaamista voidaan hyväksilukea (yhteinen osaamispuhe). Osaamistavoitteiden ja osaamisen tason sekä käytettyjen käsitteiden määrittelyyn tarvitaan yhdenmukaisuutta koko korkeakoulun tasolla. Projektinhallinta nostettiin käyttäjäryhmässä esiin yhtenä esimerkkinä osaamistavoitteiden tasosta. Onko tavoitteena oleva osaamis-/vaatimustaso sama eri koulutusohjelmissä, joissa projektinhallinta sisältyy opintoihin? Käytännössä kehittämissuositus edellyttää opettajien ja opetussuunnitelmatyötä tekevien tiiviimpää yhteistyötä, yhteisiä tilaisuuksia sekä eri asioiden ja käsitteiden auki puhumista. Palautekeskustelussa todettiin, että osaamisperustaiseen opetussuunnitelmatyöhön on panostettu Jyväskylän ammattikorkeakoulussa vahvasti ja erilaisia tilaisuuksia on järjestetty runsaasti. Yhteisenä johtopäätöksenä oli, että tätä työtä on jatkettava.
- Opetussuunnitelmatyölle toivotaan lisää arvostusta, minkä pitäisi näkyä käytännössä aika- ja työresurssin lisäyksenä. Korkeakoulun johdon toivotaan jalkautuvan aktiivisemmin opetushenkilöstön ja arjen pariin.

2.2.2. Kehittämiskohteet AHOT-prosessin eri vaiheissa

Tiedottaminen

Huomiot:

- Uusille, opintonsa vasta aloittaville opiskelijoille suunnattua tiedotusta kannattaa porrastaa ja pilkkoa osiin, jotta tieto ahot-mahdollisuudesta ei huku muun tiedon alle. Palautekeskustelussa todettiin, että opettajatutoreilla on tässä luonteva varmistajan rooli HOPS-keskustelun ja muun ohjauksen yhteydessä. Todettiin, että Jyväskylän ammattikorkeakoulussa voidaan miettiä pitäisikö opiskelijakunnan roolia vahvistaa tai tarkentaa tiedotusasioissa.
- Opiskelijoille suunnatussa viestinnässä kannattaa kiinnittää huomio käytettyihin termeihin, että ne varmasti aukeavat opiskelijoille. Yhtenä ehdotuksena on lisätä materiaalia opiskelijoiden intranetissä. Erityisesti uusien aikuisopiskelijoiden suuntaan kannattaa painottaa työssä hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mahdollisuutta.
- Henkilökunnan väliseen tiedottamiseen kannattaa myös jatkossa panostaa niin, että termien ja käsitteiden ymmärrys yhdenmukaistuu.
- Opettajien palautteen mukaan opiskelupaikkaa hakevilta tulee melko paljon samoja kysymyksiä. Kannattaa työstää usein kysytyt kysymykset -materiaalia verkkosivuille.
- Käyttöön otettu ennakotehtävä on hyvä käytäntö, joka auttaa opiskelijaa tunnistamaan ahot-mahdollisuuden.
- Opinto-oppaan prosessikaavion alkuun voisi lisätä Opiskelijoille tiedottaminen tms. -palikan.

Arvioinnin perusteella voidaan todeta, että tiedottaminen on pääosin kunnossa edellä mainittuja huomioita lukuun ottamatta. Tiedottamisen kehittämiseen kannattaa siis edelleen kiinnittää huomiota, mutta merkittäviä ongelmia ei havaittu. Tärkeää on, että opiskelijoilla on melko hyvä käsitys eri vastuutahoista ja kenen puoleen kääntyä.

Arvioinnin perusteella voidaan todeta, että Jyväskylän ammattikorkeakoulussa on käytössä monipuoliset viestintäkanavat niin henkilökunnalle kuin opiskelijoillekin. Tieto löytyy esimerkiksi opinto-oppaasta ja verkkosivuilta ja sitä saa opiskelijoiden orientaatioviikoilla ja opintojen ohjauksen yhteydessä. Toisaalta tuli kommentteja, että tiedon löydettävyyteen voisi edelleen kiinnittää enemmän huomiota. Samoin toivottiin viestinnän kielen kehittämistä, että asiat ja eri käsitteet aukeaisivat lukijoille mahdollisimman yhdenmukaisesti. Palautekeskustelun perusteella voidaan todeta, että opettajilla pitäisi olla melko hyvä käsitys aiheen tärkeydestä ja siksi hyväksiluku- ja ahot-mahdollisuus varmasti nostetaan esiin entistä painokkaammin.

Ohjeistus ja prosessi

Huomiot:

- Kirjallisessa materiaalissa todetaan, että vastuuopettajalla on aikaa hakemuksen käsitteilyyn enintään yksi kuukausi. Opiskelijapalautteen mukaan aikaraja ei aina pidä varsinaan syksyllä opintojen alkaessa, kun opettajilla on muutenkin kiire. Tähän kannattaa kiinnittää huomiota. Tämä on tärkeää siksi, että aiemmat opinnot pitää olla kirjattuna rekisteriin aina syyskuun 20. päivään mennessä. Lukukauden ja opintojen myöhemmässä vaiheessa osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen sujuu palautteen mukaan hyvin osana HOPS-prosessia. Palautekeskustelussa todettiin, että opettajan työtä helpottaisi se, että hakemusten jättämiselle olisi kausittain aina selvästi asetettu määräaika.
- Hakemusten käsittelyn osalta haasteena on se, että opiskelija tai opettaja ei suoraan näe missä hakemus etenee. Sähköinen järjestelmä helpottanee tilannetta olennaisesti.
- AHOToinnin osalta kirjallisessa materiaalissa on erillinen prosessikaavio. Olisiko vastaava prosessikaavio mahdollista lisätä kirjalliseen materiaaliin myös korvaamisen ja sisällyttämisen osalta.
- Korkeakoulu voisi kerätä tilastollista tietoa hyväksilukutapauksista, mikä helpottaisi mahdollisten kehittämiskohteiden tunnistamista.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun AHOT-/hyväksilukemisen järjestelmä on yhdistelmä keskitettyä ja hajautettua järjestelmää, jossa vastuu käsittelystä ja päätöksistä on ollut koulutusohjelmien vastuuopettajilla ja koulutuspäälliköillä. Hiljattain vastuu on siirretty pääosin vastuuopettajille, mistä arvioitsijat ovat esittäneet huomion edellä. Prosessikaavio ja roolitus on kuvattu toiminnanohjauksikirjassa (TOKA), opinto-oppaassa sekä tutkintosäännössä. Arvioitavan materiaalin ja saadun käyttäjäpalautteen mukaan ahointiin (Jyväskylän ammattikorkeakoulussa hyväksilukuun) liittyvä materiaali on asianmukaista ja se on käyttäjien saatavilla.

Ohjeistus on Jyväskylän ammattikorkeakoulussa ajan tasalla ja sitä päivitetään ja kehitetään tarpeen mukaan ja vähintään vuosittain. Korkeakoulussa on tähän nimetty vastuuhenkilö. Kehitysehdotuksena esiin tuli se, että korkeakoulu voisi kerätä tilastollista tietoa hyväksilukutapauksista, mikä helpottaisi mahdollisten kehittämiskohteiden tunnistamista.

Millaista osaamista voidaan tunnistaa

Huomiot:

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

- Liikkuvuus ammattikorkeakoulujen välillä toimii, mutta toiselta asteelta tulevien osaamista voisi arvostaa ja sitä kautta tunnistaa ja tunnustaa nykyistä avoimemmin.
- Yleisenä huomiona arvioitsijat haluavat korostaa, että vaikka opiskelijan osaaminen ei johtaisi tunnistamiseen ja tunnustamiseen kannattaa varsinkin vähänkään epätyypillistä kokemusta pyrkiä hyödyntämään opetuksessa ja tuomaan esiin vertaisryhmissä. Näin opiskelijoiden erilaiset osaamiset rikastaisivat opetusta.

Arvioinnin perusteella Jyväskylän ammattikorkeakoulussa tunnistetaan ja tunnustetaan sekä formaalisti että in- ja non-formaalisti hankittua osaamista. Hyväksilukemisen perinteiset muodot toteutuvat jo lähes rutiininomaisesti. Mahdolliset haasteet ja suurin työ liittyy pääosin muuten kuin formaalisti hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Opettajat peräänkuuluttivat yhteisten arviointimenetelmien ja niistä käytävän keskustelun tarvetta prosessin sujuvoittamiseksi ja helpottamiseksi. In- ja non-formaalisti hankitun osaamisen tunnistamiseen liittyy erityisesti tarve yhteiseen osaamispuheeseen (ks. yllä) ja yhtenäisiin asenteisiin, vaikka palautteen perusteella suhtautuminen in- ja non-formaalisti hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen on pääosin myönteistä. Vaikka järjestelmätasolla asia on kunnossa, voisi esimerkiksi työssä hankittua osaamista tunnistaa ja tunnustaa joidenkin kommenttien perusteella nykyistä monipuolisemminkin.

Opettajien mukaan nuorten osalta painottuu formaalisti hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ja aikuisopiskelijoilla työssä hankitun osaamisen tunnistaminen. Opettajien mukaan liikkuvuus ammattikorkeakoulujen välillä toteutuu hyvin, mutta toiselta asteelta tulevien osaamisen tunnistamiseen voisi ehkä kiinnittää enemmän huomiota.

Milloin tunnistaminen tapahtuu

Huomiot:

- Suurin osa osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta tapahtuu ensimmäisen lukuvuoden alussa. Kuten jo edellä on todettu, aiheuttaa tämä haasteita käsittelyn aikataululle. Ongelma on selvästi tunnistettu ja käyttöön on otettu ennakkotehtävä.
- Opintojen aikana osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen tapahtuu osana HOPS-prosessia, mikä toimii opiskelijapalautteen mukaan melko hyvin.

Arviointikeskustelun perusteella voidaan todeta, että opiskelija pystyy Jyväskylän ammattikorkeakoulussa pääsääntöisesti siirtymään seuraaviin opintoihin hyväksiluvun jälkeen ja opintopolku on tältä osin joustava. Haasteita on lähinnä pienissä koulutusohjelmissä. Tilanteen parantamismahdollisuudet tulee tarkastella mahdollisuuksien mukaan opetussuunnitelmatyössä. Yleisenä huomiona arviointikeskustelussa todettiin, että osaamisen tunnistamiseen opintojen keskivaiheessa ja ennen valmistumista tulisi kiinnittää vahvemmin huomiota esimerkiksi ryhmäkeskustelujen tms. avulla.

Mihin opintoihin tunnustamista voidaan kohdistaa

Arvioinnin perusteella voidaan todeta, että aiemmin hankittua osaamista voidaan tunnistaa ja tunnustaa kaikkiin opintoihin mukaan lukien opinnäytetyö (Tutkintosääntö 10.6.2013: Aiemmin

tai muulla suoritetun opinnäytetyön hyväksilukeminen arvioidaan suhteessa opinnäytetyölle asetettuihin osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin ammattikorkeakoulussa sovellettavan opinnäytetyön arviointimenettelyn mukaisesti.)

Osaamisperustaiset opetussuunnitelmat

Osaamisperustaisuus ei ollut arvioinnin erityisenä kohteena. Palautteen mukaan Jyväskylän ammattikorkeakoulussa on käytössä osaamisperustaiset opetussuunnitelmat, mikä on hyväksilukemisen ja ahotoinnin perusta. Hyväksilukuun ja ahotointiin liittyy välillisesti opettajien huoli yhteisen osaamispuheen puutteesta ja tarpeesta löytää yhdenmukaisuutta osaamistavoitteisiin (ks. edellä). Yhteiseen opetussuunnitelmatyön kehittämiseen kannattaa siis panostaa jatkossakin.

Osaamisen osoittamisen ja arvioinnin menetelmät

Huomiot:

- Opettajien keskeinen viesti oli, että henkilökunta kaipaa lisää tietoa ja koulutusta erilaisista näyttötavoista ja arviointimenetelmistä.

Arvioinnin perusteella voidaan todeta, että eri koulutusohjelmissa on käytössä runsaastikin erilaisia osaamisen arvioinnin menetelmiä. Menetelmistä ja niiden käyttötavoista ei ole korkeakoulujen laatimia yhteisiä kuvauksia ja näin ollen ne eivät välttämättä saavuta kaikkia potentiaalisia käyttäjiä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu järjestää henkilökunnalle kiitettävästi erilaisia koulutustilaisuuksia, joten väylä erilaisten menetelmien levittämiseen on jo olemassa. Kehittämisehdotuksena nostettiin esiin, että korkeakoulupedagogisiin opintoihin sisällytettäisiin laajemmin työssä ja muulla tavoin hankitun osaamisen arvioinnin menetelmiä.

Vastuu tunnistamisesta

Ammattikorkeakoulu on laatinut ohjeistuksen henkilökunnalle tunnistamisen vastuista ja tähän liittyvä materiaali on löydettävissä henkilöstön Intranetistä. Vastuuhenkilöt eri tasoilla on myös selvästi nimetty. Kattavasta materiaalista ja ohjeistuksesta huolimatta haasteena on henkilökunnan motivointi materiaalin tutustumiseen ja käyttöönottoon. Henkilökunnan asenteisiin vaikuttaminen on tärkeä osa ahotoinnin laajempaa käyttöönottoa korkeakoulussa. Tähän liittyen kaivattiin lisää koulutusta ja yhteisiä tilaisuuksia johdon kanssa.

Tunnustamisesta päättäminen

Huomiot:

- Jyväskylän ammattikorkeakoulussa on hiljattain siirrytty käytäntöön, jossa vastuuopettaja käsittelee ja päättää aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta. Arvioitsijat ovat ottaneet kantaa tähän (ks. edellä).

Jyväskylän ammattikorkeakoulussa koulutuspäälliköt päättävät suurempien opintokokonaisuuksien osalta aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta. Työn alla oleva sähköinen järjestelmä tehostanee prosessia, lisää läpinäkyvyyttä ja ehkäisee mahdollisia väärinkäytöksiä.

Rekisteröinti

Huomiot:

- Opiskelijan näkökulmasta olisi tärkeää, että myös työssä tai muuten kuin formaalisti hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta annettaisiin mahdollisuuksien mukaan arvosana nyt käytössä olevan S-merkinnän sijaan. Tämä on myös AHOT korkeakouluissa -hankkeen aikana tuotettu suositus, vaikka se on ristiriidassa Rehtorien neuvoston AHOT-työryhmän suosituksen kanssa. Hankkeen aikana käytyjen keskustelujen perusteella on päädytty lisäksi suosittamaan, että suoritusrekisteriin tulisi merkintä hyväksiluvusta tai ahotoinnista, vaikka se on ristiriidassa Rehtorien neuvoston AHOT-työryhmän suosituksen kanssa.
- Merkintätavoissa on ilmeisesti vielä melko paljon vaihtelua lukuisten käyttäjien vuoksi. Tähän kannattaa jatkossa kiinnittää huomiota.

Yleisesti voidaan todeta, että formaalisti hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen osalta pääperiaate on ollut se, että todistusarvosana merkitään sellaisena kuin se on todistuksessa ollut tai se skaalataan Jyväskylän ammattikorkeakoulun oman arviointiasteikon mukaiseksi. Muulla tavoin hankitun osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa käytetään useimmiten merkintää "S".

Kansainvälinen ulottuvuus AHOT

Asiaan ei tullut arvioinnissa erityisiä huomioita. Ammattikorkeakoulussa on hyväksiluvusta englanninkielinen ohjeistus ja ohjeet ja prosessit ovat samat Suomessa ja ulkomailla hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen.

